

# Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 30. julija 2020 - Leto XXX, št. 31



stran 2

## Med sproščeno igro vaditi izražanje v slovenščini



PORTRET ...  
stran 45



Več starišov sem mejla  
stran 8



Vsiger je biu Polančar, pa de tau tudi osto  
stran 9

## MED SPROŠČENO IGRO VADITI IZRAŽANJE V SLOVENŠČINI

»Dve osnovni slovenski besedi: 'da' in 'ne'. Pokažite z obrazom: da, da, da...« V konferenčni dvorani monoštrskega

venski jezik, naj ne pomagajo ostalim. »Stvari poskušam pokazati s telesom in ponovno razlago. Če kdo ne razume,



Vsi za enega, eden za vse - otroci na jezikovni delavnici s pedagoško asistentko Valentino Novak

Slovenskega doma nas je pričakal sledeči prizor: v polkrogu je sedelo petnajst učencev razred-

sledi drugim. Mislim, da je to zelo dobro.«

Sekretarka Slovenske zveze



Muzejski pedagog László Gueth je v Muzeju Avgusta Pavla za udeležence pripravil zanimivo etnološko delavnico

nega pouka in nekaj malčkov (pretežno dekleta), ki jih je učiteljica-asistentka iz Slovenije Valentina Novak vključevala v skupno delo na prvi delavnici »Poletnega slovenskega tabora« Zveze Slovencev na Madžarskem. Pedagoška sodelavka DOŠ Gornji Senik je v igro s slovenskimi besedami vpletla plišaste živali, pisane mape in kocke iz papirja. »Skozi igro se učenci hitro naučijo novih besed, sploh, če so teme zanimive. Danes smo se ukvarjali z živalmi, nova poimenovanja so učenci hitro povezali z mimiko in posameznimi glasovi, ki jih oponašajo,« je dejala Valentina, ki se je dogovorila s tistimi, ki bolje obvladajo slo-

Gyöngyi Bajzek je poudarila, da so želeli omogočiti otrokom, da pet dni med 20. in 24. julijem preživijo v slovenskem okolju in dobijo možnost za utrditev znanja slovenščine. »S svojim delom bi radi pripomogli k temu, da bi se bili sposobni izraziti, vedeli, kje živijo in kaj za njih pomeni, da so Slovenci,« je pojasnila organizatorica tabora in še povedala, da sta se za tabor ob učencih gornjeseniške in števanovske dvojezične osnovne šole ter monoštrskih narodnostnih šolskih skupin odločila tudi fanta iz Sombotele. »Veliko otrok se je prijavilo na tabor, zaradi varnostnih predpisov pa smo morali omejiti število udeležencev,« je za-

ključila sekretarka.

Vsako jutro udeležencev tabora se je pričelo s telovadbo, ki sta jo vodili večinoma pomočnici, porabski študentki Regina Labritz in Barbara Zakocs. Športnih dejavnosti tudi sicer ni primanjkovalo, v popoldanskih urah so udeleženci - pod vodstvom učitelja športne vzgoje Tamása Kovácsa - večkrat sodelovali v spretnostnih igrah. V času tabora so se otroci veliko zadrževali v naravi in na svežem zraku (tudi zaradi varnosti v času epidemije), spoznavali so



Pohod v naravi s predsednico Slovenske zveze Andreo Kovács

slovenska poimenovanja za različne živali in rastline. Napotili so se tudi v baročni park v Monoštru, med daljšim sprehodom pa so izvedeli marsikaj zanimivega o središču Slovenskega Porabja in njegovi baročni cerkvi. Bilo je seveda zmeraj nekaj časa in priložnosti za razposajeno igro na raznih igralih.

Udeleženci tabora so obiskali tudi Muzej Avgusta Pavla, kjer so se udeležili muzejstopedagoške delavnice. Po pripovedovanju sodelavcev ustanove so bili otroci zelo aktivni, sami pa so povedali, da so jim bile najbolj všeč noše in naloge, povezane z ljudsko prehrano. Udeleženci so spoznali tudi prekmurskega polihistra Avgusta Pavla in izvedeli, kje se je šolal in kaj vse je storil.

Sekretarki Slovenske zveze (ob Gyöngyi Bajzek še Nikoletta Vajda-Nagy) sta izvedli tudi rokodelsko delavnico, na kateri so mladi ustvarjali barvali kozarce in slike s kreppapirja. Naučili

pa so se tudi plesati: s kretinjami in gibi so ponazorili vsebino neke slovenske otroške pesmi. Dve delavnici je za udeležence

se hkrati učenci zelo sprostitjo. Tako nismo imeli težav s koncentracijo,« je bila zadovoljna pedagoška asistentka iz Sloveni-



»Če si srečen« - Julija Fajhtinger preko glasbe predaja znanje slovenskih besed

tabora priredila tudi glasbena pedagoginja Julija Fajhtinger, ki je prvi popoldan dejala: »Glede na to, da so že ves dan nekaj delali, so že malo utrujeni, zato sem se odločila za bolj aktiven pristop. Dosti sem delala z gibanjem, tako so si otroci lažje zapomnili slovenske besede.« In res, udeleženci so si lahko sami izbrali zelene telesne vaje, nato pa z velikim veseljem sodelovali pri petju z

je, katere druga jezikovna delavnica je bila obarvana morsko, z besediščem, vezanim na poletje. Otroci so se najbolj posvetili svojim čutilom: kaj vohajo in slišijo - ne pa samo, kaj vidijo.

»Najprej poskušaš skupino spoznati. V tem pogledu so te komaj štiri šolske ure skoraj premalo,« se je za zaključek nasmehnila učiteljica Valentina, nato pa smo skupaj ugotovili, da je za utrditev znanja sloven-



Jutranja telovadba s štipendistko ZSM Barbaro Zakoč (s štipendistko Regino Labritz sta opravljali nalogo pomočnic)

živalskim oglašanjem. Čeprav se je usvojitev slovenskega besedila priljubljene otroške pesmice »Če si srečen« na začetku še malo zatikala, so osnovnošolci (in med njimi tudi nekateri malčki) čez nekaj časa pogumno prepevali splošno znane verze.

Povrnimo pa se še k jezikovnim delavnicam Valentine Novak, ki so dajale največji poudarek slovenščini. »Posluževala sem se metod impro lige, saj je samo gledališče zelo dobrodošlo in

čine podoben tabor prav tako prekratek. Ponuja pa zanimivo zaposlitev najmanjšim rodovom Porabskih Slovencev, ki med igro vseskozi slišijo slovensko besedo.

(Slika na 1. strani: Udeleženci »Poletnega slovenskega tabora« pred Slovenskim domom - z mentoricami Andreo Kovács, Nikoletta Vajda-Nagy in Gyöngyi Bajzek.)

-dm-

foto: dm in arhiv ZSM

## VRNITEV SIMBOLA SLOVENSTVA SREDI TRSTA

Narodni dom je bil v Trstu (danes Italija) zgrajen med letoma 1901 in 1904 po načrtih slovenskega arhitekta *Maksa Fabijanija*, bil je osrednja kulturna ustanova tržaških Slovencev. Gostil je številne slovenske organizacije (na primer športno društvo Sokol in politično društvo Edinost), imel pa je tudi dvorano, v kateri so prirejali predavanja, koncerte, predstave in druge prireditve. Pripadali so mu tudi hranilnica, kavarna in hotel, skratka, bil je pomemben simbol slovenske navzočnosti v Trstu.

13. julija 1920 so Narodni dom - v okviru pogroma nad slovenskimi in slovanskimi ustanovami ter podjetji v Trstu - napadli in požgali italijanski nacionalisti in fašisti. Slovenske organizacije so bile prisiljene stavbo prodati.

Zahteve po vrnitvi Narodnega doma so se začele oglašati takoj po drugi svetovni vojni, delno pa je bil problem rešen šele z zakonom iz leta 2001, ki med drugim govori o vselitvi slovenskih ustanov v poslopje. Uzakonjena pravica za vselitev Narodne in študijske knjižnice (NŠK - osrednja knjižni-

ca Slovencev v Italiji) se je delno uresničila leta 2004 z odprtjem slovenskega informativnega centra in leta 2006 z otvoritvijo manj-

ob neljubi obletnici v Trstu. Ob navzočnosti obeh predsednikov je bil na Mestni prefekturi podpisan dokument, s katerim bo Narodni

nepopustljivo zavzemanje za slovenstvo in demokracijo. (Njegovega obiska v Monoštru marca 2015 se s toplim srcem spominjamo vsi takrat prisotni Porabski Slovenci, še posebej je bila razburljiva njegova pripoved o tem, kako je bil pri svojih sedmih letih priča fašističnemu požigu Narodnega doma.) Predsednik Borut Pahor je podpis memoranduma o vrnitvi tržaške Fabijanijeve palače označil kot stoletno dejanje in zgodovinski dogodek. Po njegovih besedah gre tokrat za dajanje navdiha za skupen evropski dom in dodatno vzpodbudo sožitju med državama. Italijanski predsednik Mattarella pa je dejal, da je podpis pomemben korak k dialogu dveh kultur, ki sta zelo pomembni za to območje.

Pred odhodom sta si predsednika v poslopju ogledala še razstavo ob stoti obletnici požiga, nato pa je zbrana množica kakih štiristo ljudi še naprej praznovala. Zbrane je nagovorila tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu *Helena Jaklitsch*, ki je v svojem pozdravu izpostavila, da dobiva

Narodni dom po stotih letih svojega pravega lastnika - ki ga je gradil s svojimi rokami, ga želel napolniti s slovenskim jezikom, kulturo in srcem, ki pa ne razdružuje, temveč povezuje.

Petje ženske vokalne skupine Vikra je nagradil dolgotrajen aplavz, ki je kot čustven vrhunec dogodka seveda veljal tudi vrnjenemu Narodnemu domu. Zadonela je skupna Zdravljica, slavnostni dan pa se je zaključil s prireditvijo »Narodni dom - dva glasova« nedaleč od cerkvice bližnjega Repentabora. Gledališki program je obiskovalce popeljal v čase pred stotimi leti s pomočjo odlomkov iz literarnih del tržaških pisateljev *Marija Čuka* in *Borisa Pahorja*.

Simbolično je bilo dejanje neke Tržačanke, ki si je nadela več kot sto let staro nošo svoje babice - njena »nona« je v njej plesala v Narodnem domu, takratnem prizorišču priljubljenih plesov in zabav. Sto let pozneje prihaja poslopje nazaj v roke Slovencev, česar se veselimo tudi rojaki na Madžarskem.

-dm-



Tržaški Narodni dom na razglednici iz začetka 20. stoletja - sledi mirnejših sto let?

še konferenčne in razstavne dvorane v pritličju. Od februarja 2014 v Narodnem domu deluje Oddelek za mlade bralce knjižnice.

V ponedeljek, 13. julija 2020 (torej natanko sto let po požigu), sta se predsednik Republike Slovenije *Borut Pahor* in predsednik Italijanske republike *Sergio Mattarella* skupaj udeležila slovesnosti

dom prešel v last slovenske narodne skupnosti v Italiji.

V okviru slovesnosti je potekala vročitev najvišjih državnih odlikovanj Slovenije in Italije tržaškemu Slovencu, 106-letnemu starosti slovenskih pisateljev *Borisu Pahorju* - in sicer za življenjski prispevek k razumevanju in povezovanju evropskih narodov in

## Sodelovanje Pišk Murska Sobota in Gimnazije Monošter

V juniju 2020 se je začelo sodelovanje med Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota ter Gimnazijo Mihály Vörösmartyja v Monoštru. V okviru raziskovalnega projekta dr. Klaudivija Sedar, raziskovalka knjižnice v

Ogrske znotraj avstro-ogrske monarhije. Zato je bila možnost tudi za Prekmurce, da obiskujejo gimnazijo v Monoštru. Razen tega je Monošter imel gimnazijo prej kot Murska Sobota, saj je Gimnazija Murska Sobota bila ustanovljena šele leta 1919.

Prvi del raziskovanja se je s tem končal. Po načrtih bo raziskovalka v preostalem delu poletja sistematizirala podatke, ki jih je zbrala na dveh obiskih, in jeseni želi objaviti publikacijo o zgodovini Gimnazije Mihály Vörösmartyja

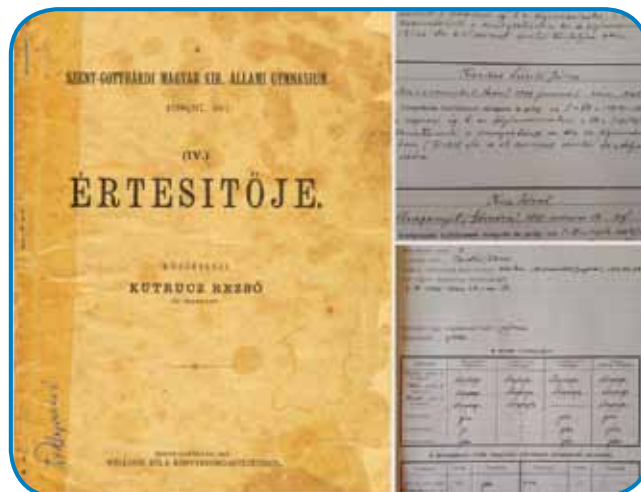


Stara fotografija Gimnazije Monošter

Murski Soboti, raziskuje zgodovino monoštrske gimnazije. Njeno raziskovanje je v prvi vrsti osredotočeno na to, koliko Slovencev (iz Prekmurja in Porabja) je obiskovalo gimnazijo v Monoštru ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja. Delovanje (takratne nižje) gimnazije v Monoštru se je začelo leta 1893 in traja še danes. V tistem času sta bili današnje Prekmurje in Porabje eno območje (Slovenska okroglina), del velike države brez meja, del

Ker v Sloveniji ne obstaja nobena publikacija o Gimnaziji Monošter, je Klaudivija Sedar obiskala ravnateljico Évo Balogh in avtorja tega članka in prosila za pomoč ter dovoljenje za tukajšnjo raziskavo in zbiranje podatkov. Z raziskovalko iz Murske Sobotice, ki je bila na dveh obiskih šole, sva od vodstva dobila dovoljenje, da lahko preslitava stare matične knjige maturantov, zapisnike in letopise, v katerih se najde veliko zanimivih podatkov in informacij. Na prvem obisku sva pregledala

matične knjige maturantov od 1906. leta do 1932. Ti dokumenti se lahko prebirajo samo v prostorih gimnazije, prepovedano si jih je izposoditi, saj so stari uradni dokumenti. Letopise pa je ravnateljica posodila knjižnici v Murski Soboti, da so jih lahko uporabljali za raziskavo. Na drugem obisku jih je Klaudivija Sedar vrnila in z mojo pomočjo spet prelistala matične knjige maturantov od leta 1932 do leta 1948.



Naslovnica letopisa v šolskem letu 1896/97 in odlomki iz matičnih knjig maturantov med letoma 1906 in 1948

v Monoštru. V publikaciji želi dati poudarek predvsem temu, koliko Slovencev (iz Prekmurja in Porabja) je v istem obdobju obiskovalo gimnazijo v Monoštru.

*Norbert Gerencsér; profesor slovenščine, Gimnazija Monošter*

## PREKMURJE

*Ciconia ciconia*

Ciconia ciconia je latinsko ime za štokljo, stero v Prekmurji in tudi v Porabji bole poznamo pod imenom štrk. Dugo je valalo, ka je v Sloveniji največ štrkov glij v Prekmurji, in tak sta leta 1999 vesnici Velka in Mala Polana, gé je bilou tistoga cajta največ gnejzd beloga štrka v Sloveniji, daubili naziv Evropska vas štoklelj. V zadnji lejtaj, gda je bilou furt več süče, so štrki na sprtoletje, gda so prišli nazaj iz Afrike, svoja gnejzda rajši kak v Prekmurji, redili na zahodnom tali Slovenije, na Gorenjskom, Dolenjskom in tudi na Ljublanskem barji.

Znamo, ka mamó v etom leti dosta deževdja, in tau je dobro za štrke. V Krajinskem parki (KP) Goričko, gé so lani prešteli samo 10 malih štrkov, so jih letos v 12 gnejzdaj na Goričkom prešteli 29, tau pa je največ po leti 1999. Največ mladičov, štiri, sta gorskrmila štrka v Nuskovi, v gnejzdaj pri Svetom Güriji, na Hodoši, v Prosenjakovcaj, Šalamencaj in Kobilji pa so prešteli po tri mladiče na gnejzdo. Ob tej veseloj novici so v KP Goričko predstavili ške neka zanimivosti. Tak v gnejzdi v Kuzmi eden od starišov na nauigi nosi obrouček s številko DER AV159. Tau pomeni, ka so tomi štrki obrauč gordali 30. majuša 2016 v Dajčlandi, v kraji Radelstetten, steri je približno 460 km vkraj od Goričkoga. V Gornji Petrovcaj gnejzdi štrk z obroučkon W0199, steroga je pred štirimi leti daubo v bližini Lenarta v Slovenski Goricaj.

V KP Goričko vüpaajo, ka de letošnjim mladičom sreča naklonjena in do konec meseca augustuša vsi leko poleteli iz svojih gnejzd prauti Afriki. Vüpaajmo ške, ka de jih na sprtoletje čimveč prišlo gnejzdit nazaj v Prekmurje.

Silva Eöry

## PORTRET MARIBORSKEGA MEŠČANSTVA V

Na stalni razstavi *Portret meščanstva* v mariborskem Pokrajinskem muzeju na nas s posameznih in skupinskih portretov, ki so bili v obdobju 19. stoletja zelo priljubljeni, zrejo samozavestni obrtniki, industrialci in mestni veljaki ter njihove soproge, pa tudi otroci. Izražajo vrednote meščanstva, tedaj ko se je visoko cenilo družino, prijateljstvo, spodobnost, priljudnost in dobrotelost. Ti predstavniki so v tistem času kot močni trgovci in akterji društvenega življenja vplivali na razvoj mesta ob Dravi. V stalno razstavo *Portret meščanstva* so vključeni tudi predmeti, ki so jih muzeju poklonili

prav člani nekaterih vidnih obrtniških družin. V preteklosti so niz stavb na vogalu mesta, ki se danes spogleduje prav z mariborskim gradom, povezovale močne družine Herzog, Pachner in Scherbaum. Danes pa je seveda vse drugače.

Na današnjem Grajskem trgu 5 oziroma Trgu svobode 6 (v 19. stoletju na Burgplatz 1 oziroma 5 prve mestne četrti Maribora) je več kot štiri stotja obratovala usnjarna. Njeni lastniki so bili člani ugledne in premožne mariborske družine Herzog. Janez Mihael Herzog (1711–1799) je veljal za enega pomembnejših usnjarskih mojstrov iz te družine. Usnjarna je stala znotraj mestnega obzidja, precej oddaljena od reke Drave, kar je bilo dokaj neobičajno, saj so zaradi smrada, ki ga je povzročal delovni proces, usnjarne večinoma stale izven mestnih obzidij ob tekoči vodi, ki je bila potrebna za izpiranje kož. Vendar iz zapiskov sledi, da je družina Herzog imela v lasti dve usnjarni, eno na današ-

njem Grajskem trgu in drugo na Usnjarski ulici ob reki Dravi. Družinsko drevo usnjarja Janeza Herzoga je bilo bogato, še posebej velja omeniti njegovega uglednega sina Kajetana Herzoga, ki je prav tako nadaljeval njegovo pot. Kajetanova hči Katarina se je leta 1833 v Mariboru poročila z varaždinskim trgovcem Romanom Pachnerjem, ki je s tem postal tudi lastnik hiše na Grajskem trgu 5, in hkrati meščan Maribora.

Pachner je ob dobri poslovni žilici slovel kot eden velikih trgovcev daleč naokoli. Med drugim je postavil veliko trgovsko hišo na današnji Jurčičevi ulici 5, na

1900, čeprav sta bila sinova še vedno ustvarjalna vsak v svoji smeri – mlajši izmed njiju predvsem v kulturi.

ših oken. Leva, ožja vrata imajo ob straneh polkni, ki nakazuje, da je šlo za vhod v lokal. Vse do druge polovice 19. stol.



Del z razstave



Edvard Lind, Portret Romana Pachnerja ml.

Likovna dela, ohranjena v zbirki Pokrajinskega muzeja Maribor, nam omogočajo, da nekateri člani iz družin Herzog in Pachner dobijo pravo podobo. Ohranila se je tudi slika, ki prikazuje njihovo hišo na Grajskem trgu 5. Stavba je stala nasproti mariborskega gradu, kjer se danes hranijo predmeti

so imeli Herzogi usnjarsko obrt pri svoji hiši na Grajskem trgu. Nato pa je njihovo stavbo v letih 1909–1910 nadomestila naslednja, ki so jo pozidali takratni lastniki Scherbaumi. Omenjena družina je imela v prejšnjem stoletju v Mariboru veliko pekarno. Ko so jo leta 1896 preuredili na električni pogon, so v



Hiša Herzog-Pachner na Grajskem trgu v Mariboru, pred 1908

mestu nekdanjega hotela Pri zlatem jelenu. Leta 1859 je postal tudi lastnik hiše na takratni Lekarniški ulici (danes Rotovski trg 2). Bil je član občinskega odbora Mestne občine Maribor in med letoma 1853 in 1861 se v zapisnikih omenjenega občinskega organa velikokrat omenja kot odbornik. Bil je lastnik družinskega podjetja Roman Pachner & Söhne, Gemischtwaarenhandlung in Marburg, katerega družabnika sta bila še njegova sinova Roman Pachner ml. in Kajetan Pachner, ki pa je podjetje zapustil leta 1872. Dokončno pa je bilo podjetje izbrisano iz sodnega registra leta

(Pokrajinski muzej). Delo je majhnega formata in slikarsko skromno, vendar izpovedno, saj prikazuje hišo, preden so jo leta 1908 podrli. Slika je Muzejskemu društvu leta 1908 podaril Roman Pachner ml., ki jo je po podatkih v takratni inventarni knjigi tudi naslikal. Stavba je imela strmo streho, fronto pokončnih oken v nadstropju, med katerimi so bili pilastri, v prtiličju pa dvoje polkrožno zaključenih vrat in vrsto manj-

pekarni prvič prižgali 36 žarnic. V sosednji, Svetozarevski ulici 6, je bil nekoč tudi Scherbaumov mlin. Leta 1937 so ga preuredili v stavbo Mariborske tiskarne, a ta se je v 70. letih preselila v nove prostore. Na pekarno še danes spominjata slašičičarna in prodajalna kruha na Grajskem trgu. V hiši Scherbaumovih pa je danes Mestna hranilnica. Predmeti, ki jih povezujemo z obravnavanimi družinama Herzog in Pachner, so v Pokrajinski

## 19. STOLETJU

muzej prišli večinoma iz zbirke Muzejskega društva, kamor so jih donirali člani teh družin. S portreti njihovih družinskih članov in častnih meščanov pa sta se takrat ukvarjala dva umetnika; dunajski bidermajerski slikar Jožef Ziegler (1785–1852) in iz Hamburga izvirajoči Edward Lind, ki se je po letu 1856 naselil v Mariboru. Upodobljeni



Jožef Ziegler, Portret Kajetana Herzoga, 1846

portreti nam nazorno govorijo o predstavnikih premožnega in uglednega mariborskega meščanstva 19. stoletja. Donatorji iz družine Pachner in njihovi predhodniki, usnarji iz družine Herzog, so zagotovo sodili med najpremožnejše meščane, ki so bili v mestu glede na funkcije v usnjarskem cehu in mestni upravi ter na podlagi omemb v pisnih virih tudi zelo spoštovani. Na osnovi zakonskih zvez, ki so jih sklepali v premožnih usnjarskih družinah v Mariboru, na širšem Štajerskem in Hrvaškem, se je njihovo premoženje ohranjalo, obrt pa nadaljevala iz roda v rod. Da so sodili med najpremožnejše meščane, pričajo njihove davčne obveznosti in dejstvo, da so se hčere iz družine Herzog nemalokrat poročile v pomembne družine s plemiškiimi nazivi, njihovi soprogi pa so bili prav tako premožni in spoštovani.

Uporabni predmeti, zbrani v muzejski zbirki, govorijo tudi o bivalni kulturi obeh omenjenih družin; Pachnerjeva je še na pragu 20. stoletja imela v lasti bidermajersko pohištvo, visoko stoječo uro in masiven medenast svečnik. Med spominske predmete, ki že po tradiciji prehajajo iz roda v rod, sodita spominski kozarec z napisom

*Oberleutnant Pachner* in prstan Romana Pachnerja st. Z vidika muzejske stroke je zanimivo, da so med doniranimi predmeti tudi oblačila in čevlji, ki so jih hranili od leta 1833 in jih nato podarili Muzejskemu društvu. Zaradi občutljivosti materiala tega gradiva ni veliko ohranjenega. Povzamemo lahko, da je družina Pachner podarila muzeju predmete, ki so jih

člani obeh družin uporabljali v vsakdanjem življenju. S predstavitvijo teh predmetov gre za del nove muzejske stalne razstave v Pokrajinskem muzeju.

Maribor se je v 19. stol. razvil v najpomembnejše mesto na slovenskem Štajerskem. Postal je upravno in finančno središče pokrajine s stalno naseljeno vojsko in močnim uradništvom. Posledično se je krepilo tudi kulturno življenje – zaživelo je Bralno in Glasbeno društvo, zgrajeni sta bili gledališka stavba in poslopje Kazine, mesto je dobilo prve časopise v slovenskem in nemškem jeziku. Leta 1859 je mesto postalo tudi sedež lavantinske škofije, kot prvi mariborski škof pa je bil umeščen velik kulturnik, pedagog in duhovni vodja Anton Martin Slomšek.

(Slika na 1. strani: Neznani slikar, Portret Karla Pachnerja, zač. 19. st.)

Mojca Polona Vaupotič

## MEJMO POTRPLENJE, ČE NEKAK V BAUTI SADJE ŠLATA

Če je letos sprtoleti štoj sigurno nutdržo regule ino doma austo med karantenov, je samo te vö z iže staupo, gda se je odišo špancerat ali pa küpüvat. Lidgé, šteri sploy lagvo ali nika ne vidijo, pa so raj v baute tö nej ojdli, vej bi pa s tejm dosta problemov meli. Če rejsan so pred karantenov sami leko nutküpüvali, so slejpci v virušni cajtaj ranč nej znali, ali je na priliko nekaj prejk poštuje sprevodi. Vej pa tau od daleč néde: če ednoma slabovidnoma z dvej mejterov tanače davamo, ga s tejm samo vküpzmejšamo. Gda nekaj z lagvimi očami v bauto staupi, ne vidi, ka je na pod namalano, zatok ne more nutdržati potrebno razdaljo.



V normalni cajtaj slejpoma človeki po trgovinaj pomagajo bautoške, pa ga kauli po bauti sprevajajo. Tau so pa v virušni časaj ništerni sodelavci nej steli, vej bi pa mogli sploy pauleg slabovidnoga stati. Ka ranč ne gučimo od toga, ka lidgé z lagvimi očami bole na gausti kaj v rokau vzemejo. Zatok so se v karantenski cajtaj bodjali, ka prej lüstvo povej na tau, če se bliže policam nagnejo ali vse pošlatajo. Če je štoj nej cejlak slejpi, samo kuste aukole nosi, ranč nema bejlo palco. Zatok drügi lidgé ne vejo, ka rejsan samo tak vidi blago, če ga cejlak k svojim očam zdigne.

Slabovidni največkrat od svoje držine pa padašov pomauč dobi-jo, lokalne samouprave pri tejm dosta ne pomagajo. Na Madžarskom je 85 procentov slejpi pa slabovidni lüdi starejši od 65 lejt, vej se pa ednoma človeki vid zvekšoga na stara lejta poslabša. Tau pa znamenüje, ka žmetnej vöponücajo mogaučnosti, štere ponüja internet. Z online küpüvanjom so ovak tisti slabovidni tö žmečave meli, šteri vejo nücati mašine: »časovne štrejke« (idósávok) veuki baut so se brz napunile pa je nej bilau ejkstra cajtov za tiste, šteri si žmetnej kaj prištölajo.

Zvün küpüvanja so slabovidni med karantenov dosta trpeli zavolo slüžbe tö, vej so pa internetne aplikacije za delo z daumi nej bile vse za lüdi z betežnimi očami napravlene. Ka ranč ne gučimo o starišaj, šteri majo slabovidne mlajše, pa so jim mogli pomagati pri digitalnom včenjej. De je pa situacija obratno tö problematična bila, če je sto eden slaboviden stariš pri domanji nalogaj priskočiti na pomauč svojim mlajšam z zdravimi očami. Virušna situacija je bila sprtoleti nika sploy navogga za vse nas. Vsikdar pa moremo brodit na tiste tö, šterim je zavolo betega eške üše. Ino jim ponüditi rokau pomauči.

-dm-

## ŽELEZNA ŽUPANIJA

Naj drevo 2020

Letos so 38 drejv prijavi-ili iz cejlaga rosaga za »Naj drevo«, s tauga je komisija vöodebra-10 med najbaukše, stera so prišla v finala. Tau je eden razpis, steroga zdaj že več lejt sklad Ökotárs vönapiše za taša drejva, stera so nej najvekša, najlepša pa najstarejša, liki za tista drejva, stera so za nas ovak pomembna, vežamo se na nji, majo nišo zgodbo, nika se je zgodilo tam. Dapa leko, ka so kakšno drejvo prijavili samo zavolo forme.

Iz Železne županije, bole pön- toško iz Sombotela, so prijavi-ili edno staro platano, stera pri potoki Gyöngyös stoji. Depa nej Sombotelčani, liki edna ženska iz Debrecena, stera je leta 2019 na Savaria karneval prišla v Sombotel. Zato je pri-šla v té varaš, ka sestrična v Somboteli žive, stric na Švedskom, sestra pa v Budimpešti, depa zavolo karnevala so se vsi v Somboteli srečali. Gda so zaglednili tau lejo velko pla-tano, tak nagnauk se je nika spremenilo, kak če bi znauva maljši gratali, kaulak njé so lejtali pa se smejali. Tak mi-slijo, ka tao drejvo nej samo na nji vpliva tak, ranč tak na vse tiste, steri tam mimo de-jo. Zavolo tauga so tau platano prijavi-ili za Naj drevo leta 2020.

Na spletnoj strani evfaja.oko-tars.hu cejlak do 1. oktobra leko glasujemo na tej 10 drejv, stere so v finale prišle. Kak lani tak letos, sledjen keden se več nede vidlo tau, ka stero drejvo kelko glasov je dobilo, zavolo tauga, ka aj kak največ lüstva glasuje. Stero drejvo kelko glasov dobilo, tau se na sredini oktobra zvej, zato ka te baudejo objavljeni rezultati.

Karči Holec

## OD SLOVENIJE...

*Za Slovenijo 10,5 milijarde evrov*

Slovenija lahko iz svežnja za obnovo Evrope po pandemiji v prihodnjih sedmih letih računa na 10,5 milijarde evrov, od tega je nepovratnih sredstev 6,6 milijarde evrov, je po pogajanjih v Bruslju dejal predsednik vlade Janez Janša. Slovenija po njegovih besedah vsebino dogovora o svežnju za obnovo Evrope po pandemiji covid-19, ki vključuje evropski proračun za obdobje 2021–2027 v vrednosti 1074 milijard evrov in sklad za okrevanje v vrednosti 750 milijard evrov, pozdravlja kot velik dosežek in robusten odgovor na koronsko krizo. V prihodnjih sedmih letih naj bi Slovenija po ocenah v okviru svoje nacionalne ovojnice prejela 2,9 milijarde evrov na področju kohezijske politike in 1,6 milijarde evrov sredstev v okviru skupne kmetijske politike. Premier poudarja še zlasti to, da je Sloveniji v končnici pogajanj uspelo iztržiti še dodatnih 350 milijonov evrov za razvitejšo od svojih dveh kohezijskih regij, Zahodno Slovenijo, ki se je zaradi svoje razvosti spopadala z občutnim padcem kohezijskih sredstev. Poleg tega bo Slovenija upravičena še do dodatnih 2,1 milijarde nepovratnih sredstev in imela bo na voljo do 3,6 milijarde evrov posojil v okviru novega instrumenta za okrevanje, jedrnega dela 750-milijardnega sklada za okrevanje. Na področju skupne kmetijske politike je Sloveniji uspelo zadržati obseg neposrednih plačil nominalno na enaki primerljivi ravni kot v obstoječem obdobju in uspelo ji je bistveno izboljšati predlog Evropske komisije glede razvoja podeželja ter pridobiti posebno alokacijo v vrednosti 50 milijonov evrov. Slovenija tako tudi v obdobju 2021–2027 ostaja neto prejemnica sredstev proračuna EU – tako v okviru večletnega finančnega okvira kot v okviru novega instrumenta za okrevanje.

## KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

### POLETNI ŠOPKI IN VENČKI

Živim v predelu Slovenije, v katerem narava kipi od bujne rasti. To je Prekmurje. Ne samo da nam je dano pridelati pšenico, koruzo, orhideje,

vrta. Šopek, posebej z domačega vrta, je vedno najlepše darilo. Tudi moški, ki imajo radi naravo, se razveselijo šopka rož. Poskusite!

Poletje je čas izletov, kratkih

so nenadomestljive dišeče lilije, ostrožniki, naprsteci in nadvse nežna plahutica oziroma marijin plašček. V najbolj razkošnem letnem času je tudi veliko sijočega zelenja, dosti hoste, iskrivke, različnih trav ...

Dobro je, da upoštevamo pravila barvnega kroga. Ne kom-

jo do izraza cvetna stebela. V tem primeru damo v vazo le malo cvetov. Prav je, da šopek spoštljivo prevzamemo in ga postavimo v vazo z mlačno vodo. Cvetju bomo podaljšali življenje, če bomo zamenjali vodo na vsaka dva do štiri dni. Ne pozabimo dodati hranila za cvetje.



*Nekaj najlepšega je, če te pred vhodom pozdravi lep venček iz svežega sezonskega cvetja.*

paradižnik ..., vsaka hiša ima poleg zelenjavnega vrta še veliko cvetja: dalije, hortenzije, vrtnice, bradate perunike, pajčolanke in tudi enoletne astre,

ali daljših, ko se ne moremo upreti najrazličnejšemu sezonskemu cvetju. Izbira je velika. Dobro je, da damo cvetje čim prej v vodo, da do



*Venček iz odpadlih cvetov bougenvileje in plodov ambrova. Domišljija ne pozna meja. Ne samo za advent ali veliko noč, venček na vratih lahko razveseljuje vse leto.*



*Trdolesko je bilo treba pomladiti in iz zelenja sem spletla venček.*

cinije, zajčke. Naravo spoštujem in jo obiskujem ter si iz nje marsikaj prilastim, vendar je ne oskrnim. Narava je od nekdaj najtesneje povezana s prekmurskim človekom.

V mojem življenju je bilo cvetje od zgodnjih let. Spomnim se, kako smo se deklice ob godovih obdarjale s šopki z domačega vrta. Ti šopki so izražali srčno prijateljstvo, spoštovanje in ljubezen. To navado sem ohranila vse do danes. Na obisk grem vedno s šopkom rož. In to z domačega

doma ne propade. Poletje je polno vonjav, ptičjih koncertov in cvetja, ki nam lepša vrtove. Lepa so jutra, ko lahko na svojem vrtu naberemo cvetje in ga uredimo v šopek. Zdi se mi, da s takim šopkom lahko pričaramo res ubrano razkošje. Lepo razporejeni cvetovi učinkujejo elegantno. Bogastvo poletnega cvetja je v ogromnih puhastih raznobarnih potonikah, od rožnate do kremne, blede vijoličaste in svetlo rdeče barve. Kot dopolnilo v poletnih šopkih

biniramo rdečega, modrega, oranžnega, rumenega, vijoličastega in zelenega cvetja. To so najpomembnejše barve iz barvnega kroga. Primerno je, da kombiniramo sorodne

Urejanje cvetja je postalo priljubljeno opravilo, pri katerem razvijamo svojo domišljijo, se sproščamo, uživamo in si prostor, kjer prebivamo, naredimo prijeten. Cvetje je za



*Vratič, šipek in trava so v venčku, ki je primeren ob različnih priložnostih in za različne namene.*



*Bergenia je sicer spomladi cvetoča trajnica, vendar listi so uporabni skozi celo leto.*

tone med glavnima barvama. Zelenje pri izdelavi šopka dodajamo nazadnje.

Pogosto imamo doma zelo veliko vaz, vendar je zelo pomembno, da izberemo primerne in ustvarimo usklajeno celoto. Steklene vaze naj bi bile primerne za spomladansko cvetje na dolgih pecljih. V steklenih vazah pride-

človeka vrednota, ga osrečuje pa tudi večkrat tolaži, ne da se ga meriti z običajnimi merili.

### ALI STE VEDELI ...

da se namesto žametne zelene preproge vse boj izbira cvetoči divji travnik?

*Besedilo in fotografije:  
Olga Varga*

## Pod Srebrnim brejgom ...

... je slovensko moundje gnako soleno gé, kak je lani bilau. Od toga dosta ranč slovenski turisti vejo prajti. Dosta več ji tau leto na domanje moundje se namakat ojni. Tak leko bole falo se lepau majo, si spočinejo pa lejpo farbo tejala dobijo. Ja, tisti 200 evronov, ka vsikši za domanji turizem dobi, dosta lidam dobro spadne. Nisterni so kama inan šli, v planine, na kmejčke turizme, v toplice. Vseeno pa dosta hotelov zaprejeti ostanolo, tisti velki, najbolje luksuzni. Pravijo, ka za malo turistov nedo je gor opejrali, ka s tejm zgūbo delajo. Kakoli se neške več dosta od koronavirusa gučati, un eške itak tadale svoj kvar dela.

Kvarnivi pa sta nej dve mladivi ženski, Lara pa Dominika, mladivi nogometašici. Prav za Milan de ena tadale labdo brsala, druga pa se seli k evropskim prvakom v ženskom nogometi, k Eintrachtu. Tau od toga guči, ka so slovenske nogometašice vse baukše, pa od toga tō, ka se nej samo pri moškaj pejnezi obračajo. Prva od Slovenk je tau že lejta nazaj pokazala pa sprobala, Mateja Zver iz Prekmurja. Zvūn domanje lige je brsala na Islandiji, zdaj pa v Austriji. Vse tau pa je v senci moškoga nogometa ostanolo. Takšnoga konca prvenstva eške nej bilau. Olimpija iz Lublane pa Maribor sta se skur cejlo leto šla, steri prvi bau. Na konci pa je eno vcejlak malo Celje nin od zadaj pomalek vse više šlau pa na konci, na zadnoj tekmi, prvak gratalo. Zatoga volo so leko visko glavou tō v Prekmurji zdignoli. Njivi kapetan pa najboukši igralec Mitja Lotrič je njivi gé, zaprav, tam se je naraudo pa oprvin za njivo Muro brsati začno.

Soleno pa je nej samo moundje. Kulturniško župo je državna sekraterka na ministrstvi za kulturi krepko posolila. Zato, ka so gledališča eške itak prazna gé, se zvejkšoga vse venej godi. Tak so v Lublani predstavo Psiho notpokazali. Po tistom filmi, ka se lidam že lejta pa lejta od straja lače trausijo, je napravljena. Sekretaraka je nekšefele kritiko napisala pa s tejm, kak že povejdano, cejlo vrejlo kulturniško župo eške kcuaj posolila. Zdaj go društva zovejo, aj kritiko doj deje ali pa jo na nauvi napiše. Zakoj? Zatoga volo, ka lidge v takši službaj naj toga spoj ne bi smeli delati pa zatoga volo tō, ka je kritika lagva gé. Kak če bi škela prajti, zakoj moje ministrstvo za tekše spoj pejneze dava. Pejneze pa že čakajo nisterni pavri tō. Toča je v eni mestaj v Prekmurji cejli pauv na nikoj djala. Najbole je kukorca dobila, grauzdje ranč tak pa tikvi tō. Ranč za tikvi velka nevaula geste. V zadnji lejtaj tikvinomi oliji vse bole popularnost raste. Za lidi med Rabo pa Muro tikvini oli kak dober den gé. Po Sloveniji ga zveškšoga ne poznajo, zaprav, nemajo te tradicije. Vse več pa že tam tō domanji gé, lidge ga vse bole za svojoga majo. Dosta ji vej prajti, ka ranč tikvini oli iz Prekmurja najboukši gé. Čas de pokažo, kelko kvara je ta prva velka toča naredla, po tejm de se škoda gor pisala, pa kuman sledi do se pejnezi čakali, čakali, čakali ...

V tom čakanjji, gda kakša baja doj z neba tresne, se vse bole čūje, aj glavaške na drugi kraj Srebrnoga brejga poglednejo. Tam so se toči prauti postavili pa zagnauk tak vōgleda, ka dun vala. Od toga dosta Grajkarov Šanjek vej prajti. Un na dvauri nikšo meštirjo, napravo ma, s stero točo leko na nikoj deje. Vej nej samo un, po cejloj Madžarskoj so cejlo mrežo pred lejtimi napravljali. Kak bi slovenski kraj Srebrnoga brejga nevoškēni biu pa se pri sausedaj nika neške včiti. Ka dobro gé, trbej gor vzeti. Srebrni brejg bi od toga vnaugo vedo povedati. Depa zadnje čase nikšēn tiūma ostanolo. Leko, ka gnauk kaj povej, depa ta za hasek bau.

Miki Roš

## Šivale so vrečke

Po nedavnem predlogu zakona bi madžarska vlada s 1. januarjem 2021 prepovedala distribucijo in uporabo tankih plastičnih vrečk. Predlog je v skladu z direktivami Evropske unije, s tem pa lahko iz prodajaln izginejo plastične vrečke, v katere sta običajno nameščena zelenjava in sadje.



Na pobudo Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje Muraba so ženske v Monoštru v gledališki dvorani dva ponedeljka (20. in 27. julija) šivale večkrat uporabne vrečke za shranjevanje sadja, zelenjave in pekovskih izdelkov, ki bodo brezplačno



na voljo vsem. Vrečke bodo skladiščili v prostorih Evropskega združenja Muraba in jih po koncu akcije razdelili med občane.

MS

Foto: Muraba



## ... DO MADŽARSKE

*Premier Orbán ocenil pogajanje v Bruslju kot veliko zmago*

Predsednik vlade Viktor Orbán je izid pogajanj v Bruslju o evropskem proračunu za obdobje 2021-2027 in skladu za okrevanje po pandemiji covid-19 ocenil kot veliko zmago madžarske in poljske vlade, saj se jima je – kot je večkrat poudaril – uspelo izogniti, da bi bila evropska sredstva pogojena z vladavino prava. Poudaril je, da sta si državi zagotovili resne vsote denarja, ob tem sta ubranili tudi nacionalni ponos lastnih držav, pri tem sta jima pomagali tudi Češka in Slovaška (V4).

»Vsakršen poskus, da bi povezali dve pomembni vprašanji – evropska sredstva in vladavino prava – je bil uspešno preprečen,« je izpostavil premier Viktor Orbán. Po njegovih besedah je nesprejemljivo, da države, ki jim je vladavina prava tako rekoč padla v naročje, kritizirajo narode, ki so se borili za svobodo in naredili toliko proti komunističnim režimom. Ministrica za pravosodje Judit Varga je na svoji facebook strani najavila, da bo Madžarska dobila za kakih 3 milijarde evrov več sredstev, kot je prvotno računala.

*Uspešne nacionalne konzultacije*

Čeprav bo rok vrnitve vprašalnikov najnovejše nacionalne konzultacije potekel šele 15. avgusta, vlada že zdaj ugotavlja, da so bile konzultacije z volivci uspešne, saj je do prejšnjega tedna vprašalnike poslalo nazaj kakih 725 tisoč ljudi. Csaba Dömötör, državni sekretar v Uradu premiera, je izpostavil, da je tokrat sicer več ljudi izpolnilo vprašalnike online, toda večina Madžarov jih še zmeraj vrača po pošti. Največ vprašanj se nanaša na ukrepe vlade ob morebitnem drugem valu koronavirusa (obvezno nošenje mask, časovne omejitve in gospodarski ukrepi). Odgovori volivcev naj bi služili kot osnova za nadaljnje vladne ukrepe v morebitnem kriznem obdobju.

## Več starišov sem mejla

Nej je léko tak gorrasti, ka nejmaš očo ali mater, spoj pa tak, gda enga nejmaš, gda cejlak sam ostaněš. Človek bi tau mislo, depa nej je tak. Fértjina Ana po možej Bartakovič iz Slovenske vesi tau pravi, ka je mala bila, štiri lejta stara, gda nji je mati mrla, oča je odišo, ona je pa gnauk pri tetici, gnauk pri babi, gnauk tū, gnauk tam bila. Gdekoli je bila, ona je vsepovsedik mejla stariše, ranč tak kak drūgi mlajši. Gda je pri tetici bila, ona je njau pa njenoga moža tō tak zvala, ka mati pa oča, zato ka tau čūla od drūgi mlajšov. Zavolo tauga je nej vejdlja, nej čūtila, ka nejma očo pa mater.

- Ana, ka tau znamanūje ka

spjoj lejpi žitek sem mejla, gda sem mlašě bila. Dja sem vsepovedik odla v rodbini, enga do drūgoga, mena so tej vsi oča pa mati bili. Še zdaj njim ne



Panni Bartakovič ma vse stare kejpe v albumaj

morem ovak prajti, da so že vsi mrli.«

- Na tau starom kejpj ste vi pri grobi?

»Dja pa oča sva poslikana, dja sem še mala bila, zato name na rokej drži. Tau je sledjen tjejp od naja, gda je še doma bijo, zato ka septembra leta 1956 te tak odišo.«

- Zaka je odišo, vej pa dva deteta je tū njau?

»On je na železnici delo, ne vej, ka je moglo tam biti, depa valas daubo, ka baukše če se spuca z rosaga. Ovak de spoj velko nevolu emo, tau je on nam pravo, gda je prvo paut leta 1968 domau prišo.«

- Kelko sester so meli vaša mati?

»Dvej, edna je v Varaši laknivala, stera je namě ranila, drūga je doma v vesi bila, ona je spoj čedna bila, samo slabe oči mejla.«

- Oča se je v Meriki znauva oženo?

»Emo je tam edno, s sterov se je vanej spozno v Meriki, depa tista bola na rejdko domau odla, zato ka oča je vsikšo leto domau prišo, gda je že slobaudno bilau. Njega je srce vsigdar fejest domau vleklo, tak mislim, če bi ma nej mujs bilau, te bi on nikdar nej ūšo kraj od duma pa pūsto nas, mlajše na sama. Devetdesetausmoga leta je mrau, tū pri nas, ranč gda je doma bijo. On je dosta sto doma biti, samo že nej emo telko časa. Potistim je mrau, ka se je tau zozidalo, soba, kūnja pa vse drūgo, gde bi posaba leko bijo, tašoga reda, gda

je doma.«

- Na taum kejpj se oče tū vi-

diš, kakšno staro kūnjo smo še meli. Vodau smo te še iz

stūdenca vōgonili, v kūnji je bila edna kanta pa gda smo žedni bili, te smo od tec vōgrabili. Mamo taši tjejp tō, gde je oča v Meriki dolavzeti z drūgo ženov, tau se zato dobro vidi, ka tam je že te dosta vse naprej bilau kak doma pri nas v Slovenskoj vesi. Gda je domau prišo, s taši avtonom se je pripelo, ka ga je cejla ves sé odla gledat. Te je pri nas samo tū pa tam bijo kakšni motor pa nej tak vōlki, kak se je on pripelo z njim.«

- Kelko mlajšov mate?

»Dva, enga sina pa edno hčer, dekla je barbejrkinja (zdravnica) sin pa ekonomijo končo, on tō ma doktorat.«

- Od koga sta erballa, ka sta se obadva tak dobro včila?

»Dja tak mislim, ka



Panni je po dekliško Anna Korpič



Z očetom pa bratom pri maminem grobu



Velka držina v staroj kūnji

Fértjini, odkec ste tau menje dobili?

»Tau ime smo zato dobili, ka smo vōltje nause meli, vōltji frk smo meli, zato so nas tak zvali.«

- Kak je bilau brezi starišov gorrasti?

»Dja sem štiri lejta stara bila, brat pa dve, gda nama je mati mrla, v kratkom časi pa oča odišo v Meriko. Nej sem mejla nej očo pa mater, depa itak



Z babico pa tetico

dijo, gde je tak dosta lūstva v kūnji?

»Tau je leta 1968 bilau, gda je prvo paut domau prišo, vi-

od oče, zato tak dobro pamet mata, od koga drūgoga«, se smeje Panni.

Karči Holec



Cveto Žalik – dolgoletni direktor lendavske Nafta

## Vsigder je biu Polančar, pa de tau tüdi osto

Čiglij že dolgo ne živé več v svojoj rojstnoj vesnici, Velki Polani, Cveto Žalik pravi, ka je vsigder biu Polančar, pa de tau tüdi osto do konca svojoga žitka. Ovak pa zdaj že neka cajta s svojo življensko sopotnico Matejo Hauser, prekmursko Korošico, o steroy smo v naši novinaj pisali pred tremi leti, žive v vesnici Tropovci, nej daleč vkraj od Murske Soboty. Ali demo prvo nazaj v Velko Polano njegovy mladosty: »Brodim, ka skor vsi pravimo, ka je bilou te, gda smo mladi bili, lepše, kak je zdaj. Nej smo meli velikih brig. Prometa na pošitaj je nej bilou dosta, tak ka smo deca od zrankoma do večera letali po vesnici. Ka sam biu že furt nageu, kaže tüdi tau, ka sam se nej naraudo v špitali, liki doma. Tak oča kak mati sta bila škonika, sledkar tüdi moj brat, samo ges sam biu načiši pa sam se nej podau na tau paut. V šauli sam meu najrajši labdo, tak tisto

fontoška je za mene bila njegovy žena, teta Ema, stera mi je večkrat z legvarom ali medom kriij namazala.«

Po zgotovljeny osnovny šauli



Z Matejo na prireditvi Salon Traminac

ga je iz domanje vesnice paut odpelala v Mursko Sobotu, gé je začno oditi v gimnazijo. Med kednom je živo v dijaškomy daumy, gé se je vsefele zanimivoga godilo. Komaj te, gda je prišo v štrty razred, so zazidali nauvi daum, prva pa so poj-dje živeli v staroy zidiny, pauleg

cugon do Beograda, odkejc so te prauty daumy leteli s fligayrom: »Fajn je bilou, ka smo te v enom falaty vidli skor cejlo Jugoslavijo. Moremo znaty,

ka so bili tau časy, gda se je ške nej telko potivalo.«

Študentska leta je preživoy v Maribory, gé je študero ekonomijo. »Te sam se navčo, ka obstaja beseda odgovornost (felelösség). Nej ty je trbelo v šaulo tity, če sy nej steu, samo na koncy sy mogy na vižgy znaty, zatau se je trbelo tüdi včity,« pravy Cveto Žalik in cujda, ka je vseeno bilou zadosta cajta tüdy za tau, ka so sy študentje poglednoly kakšno gledališko predstavy, šly v kino ali v disko. Zadnjiva dva letnika na fakultety je meu štipendijo pri Nafti in tak se je po zgotovljenomy študijy v toj lendavsky firmy tüdy zaposlo: »En den me je k sebi pauzvo direktor Jože Hajdinjak in mi pravy, ka by ge leko prejkvzeu finančny oddelek. Pravy sam njemy, tovariš

sledkar biu tüdy direktor tej erične lendavsky firme, stera na žalost gnesden nega več.

Z mlado držiny - try leta po rojstvy sina Denisa je žena Jožica rodila ške dvojčka Mišoja in Dejana - so neka cajta preživeli v rusoškon glavnon varašy, v Moskvy, gé je delo za slovensko naftno firmo Petrol: »Tistoga cajta, gda sam biu pomočnyk direktora v Nafti, se je pokazala prilika, ka ške neka nauwoga vösprobam. Gnauk sam v eny družby neka po rusoško pravy, té gezik sam se v gimnazijy včity, pa so pravly, ka by leko šau v Rusijo. Maliva sta te glyj začnily v šaulo odity. Vsy trgé mlajšy so odily v navadno rusoško šaulo in so se té gezik tüdy navčily, čiglyj smo nej tak dugo ostaly v Moskvy. Sredy leta 1996 smo šly ty, že konec leta 1997 smo prišly nazaj domau. Meu san mandat za štyry leta, samo ka so me te pozvaly, ka

leta, ške gnauk prišo nazaj za direktora. Napravily smo sanacijsky program, pa so pa prišly eny, stery so nej znaly, zakoy so na svety in so firmo do kraja vničily.«

Po tistomy je Cveto Žalik neka cajta preživoy tüdy v Srbijy, gé je vodo fabriko prekmursky firme Roto, stera se s plastiko spravlya, neka cajta pa je biu tüdy direktor mariborsky Snage. By ške prejkvzeu kakšno velko firmo, ga pitamy? »Nej. Za resno delo moreš mety več energije. Mam več kak 35 let delovny daube, od togy okauy 30 kak direktor ali njegovy pomočnyk. Tau je nej osemvörny delovnyk, liky dvanajstvörny. Za tau neka plačaš, ali je tau togy zdravdyje ali ločityev, stera se je že pred lety meny zgodily. Zdaj je cajt za malo bole meren žityek,« odgovory sogyvornyk, stery sy gnesden vsakdanešny krüy slüžy v svojy računovodsky firmy, v praustomy



Maly Cveto (na levy) na mordjy z mamoy Štefky in bratoy Borisomy

za fotbal, ške bole pa tisto za rokomet, in matematiko. V žepky od lač sam meu maly zvezek in klabajc pa sam furt neka računoy.«

Zanimivo je, ka je že rano spozno eričnoga Velkopolančara, pisately Miška Kranjca, stery je biu skor njhovy saused: »Miško in moy oča sta furt neka modrivaly, pa san sy te brody, ka tau nekšy preden človek more bity. Te se my je on nej vido neka ekstra, bole

soboške avtobusny postaje: »V enoy ižy nas je živelo okauy dvajsty. Mely smo posteley na pogrady, tak ka je bilo skor tak kak sledkar pri sodakaj. Gda sy kaj dobroga za gesty od daumy prnesoy, so tau vsy zvohaly pa je brž šfalily.« Iz tistoga cajta njemy je v lejpomy spominy osto maturantsky izlet. S Pragerskoga so s cugomy šly do Splita, od tam s šiftomy do Dubrovnika in naprej do Čarne gore, po tistomy pa pá s

aj naj pridem za direktora Nafta.« Tistoga cajta je trbelo tau velko firmo, stera je v najbaukšy lejtaj davaly delo 1400 delavcon, pa na noge postavity: »Tak kak za dosta firm, tak v Prekmurjy kak indry, je dosta krivo bilou tau, ka se je politika malo preveč spravlyala z namy in je dostakrat fontoško bilou samo tau, ka je človek naš in nema veze, če ma samo dva razreda osnovny šaule. Po tistomy sam, mislym ka 2010.



Na svojy try sine je trno ponosen

cajty pa z Matejo radiva potiv-leta, deta na mordje, včasy tüdy jadraty, rad pa se družy tüdy s svojimy tremy sinuivy, stery, čiglyj vsy živoy in delajo v Bečy, rady pridejy večkrat na obisk v Prekmurje. (Kejpy na 1. strany: Cveto Žalik (prvy z levy) med enim od obiskovy pokojnoga predsednika vlady Janeza Drnovšky v Prekmurjy.)

Silva Eöry  
Kejpy: osebny arhivy  
Cveta Žalika

## ŽITEK V »NAJBOLE VESELOJ BARAKI«

Gospodarski sistem, šteroga so na Vogrskom vpelali na začetki 1950-i lejt, se je nika nej spravlo s tržnimi zakoni (piaci törvények). Državni planski kancelaj je nej samo tau naprejšpisó, kelko trbej z ednoga produkta narediti, liki tau tó, kelko materiala se

te pa eške prauti Beči (M1), Miskolci (M3) ino Szegedi (M5). V leti 1990 je metro v glavnom varaši že na 34 kilomejteraj pelo, s fligarami je lejtalo 1,5 miljauna lüdi. V 1970-i lejtaj so začnili opérati »veuke baute« (nagy-áruház), v šteraj se je leko

veuke tihinske kredite (hitel): té so z 1 milijarde dolarov v leti 1970 do leta 1980 zrasli na 9 milijard dolarov. Leta 1982 je rosag od bankrota rejšila samo nagla pomauč Mednarodnoga denarnoga sklada (IMF).

Do leta 1980 je numera lüstva na Madžarskom narasla na 10,7 miljauna, te pa v deset lejtaj pá spadnila na 10,3 miljauna. Zrok toga je bilau, ka se je premalo detet narajalo, če rejsan je vlada leta 1967 vpelala pomauč materam (GYES). Tistoga ipa so leko moški računali, ka 65 lejt doživéjo, ženske pa 74. Leta 1980 je več samo en procent lüstva v rosagi nejmadžarsko materno rejč emo, numera Romov pa je dosegnila že 4-500 gezero. O vörvanji lüdi so nej redili statistike, donk pa vejmo, ka je bilau kauli 67 procentov katoličanjcov, 22 procentov kalavinov ino 5 procentov literanov. Zavolo holokavsta je numera židauvski vörnükov spadnila na menje kak 2 procenta.

Lüstvo v rosagi je vsikdar starejšo grtúvalo, donk je v Kádára sistemi od začetni 4 miljaunov delavcov 5 miljaunov gratalo - najbolje zavolo toga, ka so ženske tó začnile v slüžbo ojtí. Če je v ednoj in-dašnjój vogrskoj držini z 2-3 mlajšami samo oča delo, je v 1970-i lejtaj tipično gratalo, ka badva stariša delata ino samo ednoga ali dva deteta mata.

Naglo se je menjšala numera delavcov v paverstvi (24 procentov), zmejs je vsikdar več lüstva delalo v industriji (44 procentov), furt vekši pa je grtúvo storitveni (szolgáltató) sektor tó. V leti 1980 je bilau v rosagi že kauli 30 procentov diplomérani lüdi, od šteri je največ prišlo z držin fizični delavcov. Za tau so se leko zavalili šaulam: vsikdar več mlajšov je ojdlo v srejdnje šaule, de je pa eške

bole rasla numera štandevrov. V višise šaule ojtí je več nej bilau privilegij elite, nivo ništérni univerz pa je trnok slab grato. Zvün rusoškoga gezika se je vsikdar več lüdi včilo engliško pa nemško rejč.

V tistom cajti se je začnilo veško lüstvo v varaše pakivati. Če je leta 1949 samo edna tretjina lüdi po varašaj živela, se je ta numera do leta 1980 na polonje lüstva zdignila. Tisto leto je Budim-

gi več niške nej glad trpo. S tejm leko raztomačimo, zakoj pravi dosta starejši lüdi: »Te smo najbolje živeli«.

Tisti, šteri so leko kaj prišpárali, so s svoji penez kúpili stanovanje ali zidali ram. V petnajset lejtaj so zozidali više miljaun stanovanj, od toga največ v »ižini fabrikaj« (házgyár). Dobiti edno takšo stanovanje je bilau sploj veuko veseldje za mlade pare, šteri so prva brezi komforta živeli. V nauvi kva-



Lüstvo gleda vreve madžarske industrije: autobus Ikarus ino tovornjake z gyórske fabrike Rába (senje »BNV« v leti 1973)

leko pri tejm deli ponüca. Po drügoj svetovnoj bojni je tau dosta hasnilo pri nauvom zozidanjí rosaga, de je pa kisinej škodljivo gratalo.

Zatok so leta 1968 vpelali tzv. »Nauvi gospodarski mehanizem«, šteri je prejkvzeu edne tale kapitalizma: firme so leko bole slobaudno delale, za baukše delo je leko eden delavec več plače daubo. Rezultati so se najbolje poznali v paverstvi, v šterom so prejkdjemali merkanarske tehnologije ino mašine (najvekši gazdiji sta bili v Bábolni ino Nádudvari). Vönavčeni agrarni merarage so vöprišli z akademije v Gödöllóni, z njinov pomočjav je madžarsko paverstvo do 1970-i lejt pá dosegnilo svetovni nivo.

V infrastrukturi so lokomotive na paro (gózmozdony) vöminili na dizelske ino električne. V deset lejtaj je numera avtomobilov štirikratna gratala, do leta 1990 so napravili 26 gezero kilometrov asfalterani poštij. Že na konci 1960-i lejt so začnili zidati autocesto od Budimpešte prauti Balatoni (M7),

kúpilo praktično vse. Takše smo najšli v Budimpešti ino po vsej vekši varašaj, vsikdar več pa je bilau takši baut tó, v šteraj so leko kúpici samí s polic dojdjemali blago. V največ vesnicaj pa je donk samo edna mala bauta ino edna krčma bila.

V industriji (ipar) so bili vekši problemi, madžarski produkti so nej zavolé moderni bili. Donk je bilau en par od nji na visikom nivoni: autobusi (Ikarus), tovornjaki pa traktori (Rába), vrastva pa röntgenski aparati, televizije (Videoton) ino hladilniki (Lehel).

Dinamično gospodarstvo je začnilo na konci 1970-i lejt slabše grtúvati, čütiti je bilau nauvo krizo. Cejne so se zdigavale, najbolje od bencina pa kürilnoga olina, mesa, kafeja ino djužnoga sada. Leta 1979 so mogli kúpici za edno kilo krüja že 50 procentov več vöplačati kak edno leto prva, v deset lejtaj so skoro vse cejne duplanske gratale.

Vlada je stejla pomagati, zatok je začnila zdigavati plače. Za tau je mogla gorvzeti



Blokovsko naselje »Uránváros« v Pécsi (1968) - v etom tali varaša eške gnes 25 gezero lüdi živé

pešta dosegnila 2 miljauna lüdi, po redej so prišla mesta Debrecen, Miskolc, Szeged ino Pécs. Donk pa je tau vandrivanje lüstva nej dojšlo: leta 1960 se je eške itak više miljaun lüdi vsikši zranek vozilo v slüžbo. Kejp tradicionalnoga veškoga človöka je pomalek preméno: lidgé so se ravnali v konfekcijske gvante, najduže je gorausto förtok.

V tritrestí lejtaj Kádárovoga režima so realne plače skoro štirikratne gratale, delaven čas pa je vsikdar kračiši grtúvo: leta 1968 so ga s kedenški 48 vör na 44 zmenjšali, dobro desetletje kisnej pa na 42 vör. Vrnau v tisti časaj je gratala vsikša sobota v mejseci slobaudna.

Največ svoji penez so lidgé zapravili za kúpüvanje gesti: sploj se je povekšalo nücanje mesa, cukra, djajec, žirá, mlejka ino sada. V tisti cajtaj je prišlo do toga, ka je v rosa-

tejraj so meli kaupanco, wc na vodau, plinsko kürdjenjé, naklaj parket, na stenaj pa tapeto. Po vesnicaj so v tom časi tradicionalne paverske rame vöminile tzv. »kocka iže« s šatorastimi strejami, leta 1963 pa je - kak slejdnja vesnica v rosagi - Aporliget tó daubo elektriško.

V takša stanovanja je lüstvo spakivalo uníformnerane omare, kavče za vöpotegniti, stauce s karpitom ino fotele z umetnim ledrom. Meli so že vsefelé električne aparate: sesalnike za praj, pralne mašine ino hladilnike. Nej so več falile televizije, gramofoni ino magnetofoni tó nej. Lüstvo je znalo, ka če se ne konfrontéra s partijo pa rosagom, leko méрно ino dobro živé v »najbole veseloj baraki socialističnoga tabora«.

-dm-  
vir fotografij: Fortepan

*PETEK, 31.07.2020, I. spored TVS*

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.30 Noetova barka: Izročilo semen, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Materino mleko - čudežna tekočina, nemška dokumentarna oddaja, 14.40 TV-izložba, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 Otroški program: Op! 16.25 Osvežilna fronta: Umetna inteligenca, oddaja za mladostnike, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Circum Regional: Solo za eno roko, koprodukcijška magazinska oddaja, 17.50 Infodrom, poletje 2020: Kultura, informativna oddaja za otroke in mlade, 18.05 Risanka, 18.15 Puja Pepa: Zajklja Zinka, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 19.25 Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Poletni koncerti iz naših krajev - Vražji muzikanti na Ptuj, 21.00 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Jerry Lewis - kdo je ta klovn? francosko-ameriški film, 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

*PETEK, 31.07.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.00 Tedenski izbor, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 10.10 Poletno jutro, 12.05 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.10 Slovenski magazin, 13.40 Priljubimo tišini: Čas med in po epidemiji covid, 14.20 Migaj z nami, oddaja za razgibano življenje, 14.50 Nogomet - evropska liga: nepozabne tekme, 4. del, 15.40 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - Rokomet: Slovenija - Poljska, 17.10 Zvezdana: Lukova mama, 18.00 Odstiranje pogleda z Mirjano Borčič, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Resnica o aferi Harry Quebert, ameriška nadaljevanka, 20.50 Mame: Služba, slovenska nanizanka, 21.20 Django, francoski film, 23.15 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Mateja Svet, 0.15 Videotrak, 1.10 Info kanal

*SOBOTA, 01.08.2020, I. spored TVS*

6.15 Kultura, 6.25 Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.10 Infodrom, informativna oddaja za otroke in mlade, 10.20 Čist zares, 10.50 Zgodbe iz obrazov, dokumentarna oddaja, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tednik, 12.40 Na Glas!: 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Zvezdana Mlakar, 14.55 Agatha Christie - kraljica kriminala, nemška dokumentarna oddaja, 15.50 TV-izložba, 16.00 Naš vsakdanji kruhek, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip, 17.35 Alpe-Donava-Jadran: Blatno jezero, 18.00 Ozare, 18.10 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 18.40 Erika, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Najlepše darilo, ameriški film, 21.35 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Deklina zgodba, ameriška nadaljevanka, 22.55 Sedmi pečat: Strožja kazen, angleški film, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

*SOBOTA, 01.08.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Pričevalci: Jože Drenšek, Jože Mihevc, 10.40 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.10 Mame, slovenska nanizanka, 12.00 Muzikajeto, 12.30 Državljan Diareja ali kdo je Tomaž Lavrič?, dokumentarni film, 13.20 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - kajak-kanu: slalom na divjih vodah - Peter Kauzer, 14.00 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - judo, do 73 kg: Ana Velenšek, 14.30 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - jadrnanje (M), razred finn - regata za medalje, 15.30 V. Parma, I. Grdina, 17.15 Bolnišnica New Amsterdam, ameriška nadaljevanka, 18.55 Videotrak, 20.00 Poletni koncert iz Schönbrunn, 21.45 Sledi: Libelice, čisto posebna vas, dokumentarna oddaja, 22.15 Poletna noč - Pesmi posvečene Ljubljani, 0.20 Videotrak, 1.20 Info kanal

*NEDELJA, 02.08.2020, I. spored TVS*

7.00 Živ žav, otroški program, 9.20 Govoreči Tom in prijatelji: Ljubezenska vožnja, risanka, 9.30 Španski učitelj: Mars, nizozemska otroška nanizanka, 10.00 Nedeljsko bogoslužje, 10.55 Med valovi, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Oskrba Slovencev v tujini, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Poletni koncerti iz naših krajev - Vražji muzikanti na Ptuj, 14.20 Slovenska polka 2019,

14.40 Slovenski valček 2019, 15.10 TV-izložba, 15.25 Pomlad pri petdesetih, francoski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Joker, kviz, 18.10 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 18.40 Muk: Kabuki, risanka, 18.57 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Umori na podeželju (XXI.): Prikazen iz globin, britanska nadaljevanka, 21.35 Intervju: mag. Janko Boštjančič, 22.25 Poročila, Šport, Vreme, 22.45 My way 50, dokumentarni film, 0.20 M. Ravel: La Valse, Simfonični orkester RTV Slovenija in En Shao, 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

*NEDELJA, 02.08.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Duhovni utrip: »Lubi bratje inu lube sestree«, 7.15 Glasbena matineja, 9.15 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 9.40 New neighbours - Novi sosedje: Daniellina izbira, dokumentarna serija, 10.05 Mame: Izlet, slovenska nanizanka, 10.35 Mame, slovenska nanizanka, 11.25 Čez planke: Ciper, 12.35 Žogarija, 13.00 Migaj z nami, oddaja za razgibano življenje, 13.30 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - Rokomet: Slovenija - Danska, četrtfinale, 14.50 Mogočni vlaki: Bolivija - od Pantanal do Tihega oceana, potopis, 15.45 90 let Mojmirja Sepeta, pogovor, 16.30 Mojmir Sepe, TV koncert, 17.15 Ambienti, 17.45 Kólo: Pesem za Matijo Jamo, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Veličastne reke sveta: Nil, britanska dokumentarna serija, 20.45 Zrebanje Lota, 21.00 Odbojka na mivki: turnir svetovne serije, 23.00 Tabu - zgodba za jutri, glasbeno-dokumentarni film, 0.15 Zvezdana: Lukova mama, 1.05 Videotrak, 2.05 Info kanal

*PONEDELJEK, 03.08.2020, I. spored TVS*

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.30 Noetova barka: Walter in Anne Marie, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Po sledih Kristusovih relikvij, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 S-prehodi: Primorska poje že 50 let, 15.10 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.20 Dober dan, Koroška, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Free spirits - Samosvoji: Frida, Ricardo, Hind, dokumentarna oddaja, 17.50 Na kratko: Vplivneži, 18.00 Malčki: Vsiljivec, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 30 let po osamosvojitvi, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.45 Glasbeni večer, 23.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.00 Napovedujemo

*PONEDELJEK, 03.08.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.50 Napovedujemo, 11.20 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.45 Poletno jutro, 13.45 Obzorja duha: Oskrba Slovencev v tujini, 14.40 Nogomet - evropska liga: nepozabne tekme, 15.25 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - odbojka na mivki (Ž), finale, 15.50 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - jadrnanje (Ž), razred 470 - regata za medalje, 16.30 Glasovi strahu: Najbolj črna med črnimi ovci, koprodukcijška serija, 17.15 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.00 Bila so Titova mesta, 1. del, dokumentarni film, 19.00 Nogomet - evropska liga: napoved tekem osmine finala, 19.30 Videotrak, 20.00 Mogočni vlaki: Sibirija - skozi led in sneg, potopis, 20.55 Mame: Varuška, slovenska nanizanka, 21.20 Dediščina Evrope: Leonardo - človek, ki je rešil znanost, italijansko-francoska dokumentarna oddaja, 22.15 Marihuana kot rešilna bilka, ameriška dokumentarna oddaja, 23.15 Kratki film, 23.35 Videotrak, 0.35 Info kanal

*TOREK, 04.08.2020, I. spored TVS*

6.25 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.30 Noetova barka: Marc, Annette in Ingolf, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Bog obvaruj Rusijo, francoska dokumentarna oddaja, 14.45 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Potepanja - Barangolások: Budapest/Budimpešta, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Sledi: dr. Pavel Turner (1842-1924), dokumentarna oddaja, 17.50 Kalimero: Leteči Kalimero, risanka, 18.10 Čebelice: Mucka z balonom, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 KGB - meč in ščit, nemško-britanska dokumentarna serija, 20.55 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.45 Spomini: prof.dr. Zdenko Roter, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.30

Napovedujemo

*TOREK, 04.08.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.50 Napovedujemo, 11.00 Poletno jutro, 12.55 Nordijsko tiho hrepenenje - Mate Bekavac, solisti in komorni orkester, 14.40 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - odbojka na mivki (M), finale, 15.30 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - Rokomet (Ž): Francija - Rusija, finale, 17.10 Intervju: mag. Janko Boštjančič, 18.00 Bila so Titova mesta, 2. del, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Po sledih baleta na Slovenskem, dokumentarna serija o baletu, 21.00 Mame: Obletnica, slovenska nanizanka, 21.30 Lunapark, ameriški film, 23.10 Na Glas!: Dana Budisavljevič, 23.30 Videotrak, 0.30 Info kanal

*SREDA, 05.08.2020, I. spored TVS*

6.25 Kultura, 6.35 Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.30 Moj vrt ima načrt: Zakaj pa?, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Svet po meri Ši Džinpinga, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 TV-izložba, 14.55 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.05 Pod drobnogledom - Nagytó alatt: Trianon, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Slovenska narečja: Gorenjska narečna skupina, izobraževalno-dokumentarna serija, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Rudi Šeligo: Triptih Agate Schwarzkobler, 18.00 Čarli in Lola: Pač ne maram pajkov, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Film tedna: Zlata glasova, izraelski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.45 Profil: Franco Juri, 23.25 Slovenska narečja: Gorenjska narečna skupina, izobraževalno-dokumentarna serija, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.15 Napovedujemo

*SREDA, 05.08.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.00 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.30 Poletno jutro, 13.25 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - nogomet (M): Brazilija - Nemčija, finale, 15.30 Sledi: dr. Pavel Turner (1842-1924), dokumentarna oddaja, 16.10 Ambienti, 16.35 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: prof. dr. Uroš Ahčan, 17.45 Kaj pa Mojca?, dokumentarni film, 18.45 Videotrak, 19.50 Glasba, vojna in revolucija, glasbeno-dokumentarna oddaja, 20.55 Nogomet - evropska liga: Inter : Getafe, osmina finala, 22.50 Zrebanje Lota, 23.00 Ivan in Karla, igrano-dokumentarni film, 23.55 Videotrak, 1.00 Info kanal

*ČETRTEK, 06.08.2020, I. spored TVS*

6.25 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.30 Moj vrt ima načrt, dokumentarna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Justin Trudeau - drugačna Amerika, francoska dokumentarna oddaja, 14.45 Slovenci v Italiji, 15.15 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, portretna oddaja, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Moj pogled na znanost: Življenje z roboti - prof. dr. Marko Munih, dokumentarna oddaja, 17.50 Na kratko: Risoroman, 18.00 Dinotačke: Kar se je vračalo, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Najglasnejši glas, ameriška nadaljevanka, 20.50 Velike osebnosti 20. stoletja: Športniki, britanska dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.45 Moja generacija, britanski dokumentarni film, 0.10 Moj pogled na znanost: Življenje z roboti - prof. dr. Marko Munih, dokumentarna oddaja, 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

*ČETRTEK, 06.08.2020, II. spored TVS*

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.50 Napovedujemo, 11.00 Poletno jutro, 13.10 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 13.40 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016 - odbojka (M): Brazilija - Italija, finale, 15.20 Slovenska narečja: Gorenjska narečna skupina, izobraževalno-dokumentarna serija, 15.50 Slovenska polka 2019, 16.30 Slovenski valček 2019, 16.55 Poletni koncerti iz naših krajev - Vražji muzikanti na Ptuj, 18.00 Alfred & Sofie, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Z Montyjem Donom po rajskih vrtovih, britanska dokumentarna serija, 21.00 Mame: Selitev, slovenska nanizanka, 21.30 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 22.30 Poklon Postojnski jami, ob 200. obletnici odkritja podzemnega paradiza, 23.35 Festival Godibodi 2020: Vlado Žabot in Rudi Pančur: Mala mestna muzika in žalostinke po razkriško, 0.45 Videotrak, 1.40 Info kanal



Razvojna agencija Slovenska krajina v okviru projekta ETHOS LAND (SIHU190), ki se sofinancira iz programa Interreg V-A Slovenija-Madžarska, ponovno organizira

### ETIČNI TABOR

V okviru tabora bomo udeležencem ponudili programe, s katerimi jim bomo približali zavedanje, kako pomembno je poznati lastno življenjsko okolje, čas preživeti v naravi in se družiti s prijatelji.

### DATUM IN LOKACIJA TABORA

Tabor se bo izvajal v Markovcih (Slovenija) v počitniškem domu Peterlauk od 17. avgusta (ponedeljek) do 21. (petek) avgusta 2020.

### KOMU JE TABOR NAMENJEN?

Otrokom od 7. do 14. leta starosti.

### PRIJAVE

Tabor je brezplačen, število udeležencev je omejeno.

Za več informacij pokličite na številki: 0036/30/971-4948 ali na 0036/30/217-5455.

Prijave zbiramo do srede, 12. avgusta 2020. Pošljite jih na naslov Szlovén Vidék Közhasznú Nonprofit Kft., 9970 Szentgotthárd, Gárdonyi u. 1 ali na [szlovenvidek@gmail.com](mailto:szlovenvidek@gmail.com) ali pokličite zgoraj navedeni telefonski številki.

### PREHRANA

Otroci bodo imeli 5 obrokov hrane dnevno, 3 glavne obroke in 2 sadni malici.

### DNEVNE AKTIVNOSTI

Naši dnevi bodo v času tabora zelo aktivni. Odpravili se bomo na pohod, raziskovali gozd in naravo, se preizkusili v različnih športnih igrah in se udeležili veliko drugih zanimivih stvari. Delali bomo skupaj mladi in starejši. Ko pa pade mrak, bomo tudi letos opazovali zvezde, skupaj peli, si ogledali filme ter se naučili novih plesnih korakov.

### Vabljeni v tabor ETHOS LAND

Zaradi negotovih epidemioloških razmer si pridržujemo pravico do sprememb!

## Moj košček Slovenije

FOTONATEČAJ

**KDO:** vsi, ki radi ujamete kak trenutek s fotoaparatom ali mobilnim telefonom, brez omejitve starosti

**KAJ:** tisto, kar tebe spominja na slovenstvo in Slovenijo

**KDAJ:** med 1. 6. in 30. 9. 2020

**OD KJE:** vabljeni vsi iz zamejstva, sveta in Slovenije

**ZAKAJ:** zanima nas tvoj košček Slovenije in tvoje videnje slovenstva, najboljše fotografije, ocenjene s strani strokovne žirije, pa bodo tudi nagrajene

**KAKO:** pošlji do 5 fotografij s kratkim opisom na: [foto.rafaelova.druzba@gmail.com](mailto:foto.rafaelova.druzba@gmail.com) ali na: Poljanska cesta 2, 1000 Ljubljana

Več info o natečaju: [rafaelova-druzba.si](http://rafaelova-druzba.si)



ZVEZA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM  
MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEK SZÖVETSÉGE

KÜHARJEVA SPOMINSKA HIŠA  
NA GORNJEM SENIKU  
(cerkvenozgodovinska in etnološka razstava)

Odprta ob torkih in četrkih  
od 14. do 18. ure,  
ob sobotah od 10. do 14. ure.

Kontaktna oseba: Ibolya Neubauer

Tel.: +36-30-6088-695

E-mail: [kuharemlekhaz@jupinet.hu](mailto:kuharemlekhaz@jupinet.hu)

Vodstvo v slovenščini!

Vstop brezplačen!

Naslov: H-9985, Gornji Senik, Cerkevna pot 11.



SLOVENC.HU

**Porabje**

TEDNIK  
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek  
Založnik:  
Zveza Slovencev na Madžarskem  
Za založnika:  
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica  
Marijana Sukič  
Naslov založnika in uredništva:  
H-9970 Monošter,  
Gárdonyi G. ul. 1.;  
tel.: 94/380-767;  
e-mail: [porabje@gmail.com](mailto:porabje@gmail.com)  
ISSN 1218-7062

Tisk:  
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.  
Lendavska 1; 9000 Murska  
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB